Fas'ta ticari mutfak ekipmanı: firma listesinden ilk görüşmeye

Toplantıda şu soru soruldu: "Fas hedef ülkelerimizden biri. Orada veri Avrupa'dan daha az. Firma listesini kurmaktan başlayarak iş geliştirme nasıl işler?" Bu not, açıp okuduğumuz kaynaklara dayanan ilk cevaptır. Kendi toplamlarımızı "bizim hesabımız", kestirimlerimizi "tahmin", bulamadıklarımızı "doğrulanamadı" diye işaretledik.

Kısa cevap

- **Talep büyüyor.** 2025'te 19,8 milyon turist geldi (%14 artış) [1]. 2026'nın ilk on ayında girişler %5 arttı [2]. Sınıflandırılmış tesislerde 298.400 yatak var [3].
- **Liste kurulabilir, iletişim elle bulunur.** Turizm Gözlemevi rehberi 1.155 oteli ve 1.114 turistik restoranı adıyla veriyor; e-posta ve telefon vermiyor [4].
- **E-posta her segmentte doğru kanal değil.** Gerçek kişiye onaysız e-posta pazarlaması yasak; cezası hapis ve 200.000 DH'ye kadar para cezası [5]. Bayiler ve şirketlerin genel adresleri e-postaya uygun. Otel yöneticileri ve şefler için mektup, telefon ve fuar gerekiyor.
- **Gümrük vergisi engel değil; uygunluk belgesi asıl iş.** Serbest ticaret anlaşmasıyla (STA), menşe belgesi olan yeni üründe vergi sıfır; 2022 ek vergi listesinde bu ürünleri görmedik (bizim okumamız) [6][7]. Ticari pişirme cihazları ve bulaşık makineleri, sevkiyattan önce sertifika isteyen listede [8].
- **Rakip İtalya.** Pişirme makinesi ithalatının (GTİP 8419.81) %42'si İtalya'dan, %11'i Türkiye'den geliyor (2025) [9].

1. Pazar büyüklüğü

Tablo 1. Turizm, konaklama ve yeme-içme

Gösterge	Değer	Yıl	Kaynak
Turist girişi	19,8 milyon (%14 artış)	2025	[1]
Sınır kapılarından giriş, Ocak–Ekim	17,4 milyon (%5 artış)	2026	[2]
Turizmin GSYH payı	%7,5 (2024: %7,2)	2025	[2]
Sınıflandırılmış tesislerde yatak	298.400 (2023: 292.216)	2024, geçici	[3]
Bunun 4 yıldızlı, 5 yıldızlı ve lüks otellerdeki kısmı	100.661 (bizim toplamımız)	2024	[3]
Marrakech-Safi ve Souss-Massa (Agadir) yatak payı	%48 (bizim hesabımız)	2024	[3]
Konaklama ve yeme-içme katma değeri (2014 bazlı zincirlenmiş fiyat)	52.395 milyon DH	2024; hacim %9,6 arttı	[3]
Yeme-içme işletmesi; 10 ve üzeri çalışanlı olanlar	94.067; 2.530 (bizim toplamımız)	2023–24 sayımı	[10]
Konaklama işletmesi; 10 ve üzeri çalışanlı olanlar	7.236; 1.224 (bizim toplamımız)	2023–24 sayımı	[10]
Yeme-içme sektörünün büyüklüğü (Euromonitor verisi)	3,4 milyar USD	2022	[11]

Coğrafya dar. Yeme-içme en çok Kazablanka (ticaret merkezi) ve Marrakech'te (turizm) gelişmiş [11]. İşletme sayısında ilk üç bölge Casablanca-Settat (21.898), Rabat-Salé-Kénitra (14.112) ve Fès-Meknès (13.863) [10].

Tablo 2. Fas'ın ithalatı, milyon USD (CIF), Fas'ın beyanı [9]

GTİP	Ürün	2022	2025	En büyük tedarikçi (2025)	Türkiye payı
8419.81	Yiyecek pişirme ve ısıtma, sıcak içecek makineleri	22,6	27,3	İtalya %42	%11
8422.19	Bulaşık makinesi (ev tipi dışı)	2,1	3,9	İtalya %45	%13
8418.50	Soğutmalı saklama ve teşhir mobilyası	42,5	72,3	Türkiye %47	%47
8418.69	Diğer soğutma ekipmanı	33,4	51,7	İtalya %19	%7

Bu kodlar market ve sanayi kullanımını da kapsar; pazarın tamamını değil yönünü gösterir.

Okuma: Türkiye soğutmalı teşhirde lider. Pişirmede ve bulaşıkta İtalya önde. Kombi fırın, pişirme hattı ve bulaşık makinesinde alınacak pay var (bizim yorumumuz).

2. Kim alır, nasıl alır

- **Bayiler ve ithalatçılar.** Oturmuş bir toptancı ve bayi sistemi var. İthal sanayi ürünleri çoğunlukla Kazablanka ve Tanger Med limanlarından giriyor. Makine satışında yerel servis ve yedek parça belirleyici [12].

- **Mutfak tasarım ve montaj firmaları.** Telecontact rehberinin "Cuisines professionnelles (fabrication, installation)" kategorisinde 71 firma var; çoğu Kazablanka'da [13].
- **Oteller.** Üst segment Avrupa ve Fas otel zincirleri ile az sayıda bağımsız işletmeden oluşuyor [11]. Marrakech-Safi otelciler derneğinin üyeleri yalnız Marrakech'te 75.000 yatak temsil ediyor [14].
- **Catering.** Newrest (Fas ortağı Rahal Grubu) ve Sodexo'nun pazarın %80'inden fazlasını tuttuğu tahmin ediliyor. Yoğun dönem Mayıs–Ağustos [11].
- **Restoranlar.** Hızlı servis dışındakilerin çoğu Ramazan boyunca kapalı [11].
- **Kamu.** Alıcı kurumlar ile tedarikçilerin ortak platformu Portail Marocain des Marchés Publics [15]. Mutfak ekipmanı ihalelerinin sayısı doğrulanamadı.

Önümüzdeki talebi ne artırıyor

- **Turizm yol haritası:** 2026'da yaklaşık 17,5 milyon, 2030'da yaklaşık 26 milyon turist hedefi; mevcut yaklaşık 208 bin yatağın yenilenmesi ve 2026'ya kadar 40 bin ek yatak [16].
- **Cap Hospitality (2024–2025):** 25.000 oda için en fazla 4 milyar DH yatırım; mobilya ve ekipman kapsamda; kredi faizini devlet ödüyor [17].
- **Yeni sınıflandırma:** sınıf 7 yıl geçerli, sonra 5 yılda bir yenileniyor. Mayıs 2026'dan itibaren 3 yıldız ve üzeri 2.500 tesis gizli müşteri denetiminde; ekipman normları da kontrol ediliyor [18].
- **2030 Dünya Kupası:** Fas, İspanya ve Portekiz ile ev sahibi [19].

3. Doğrulanmış firma listesi nereden çıkar

Tablo 3. Liste kaynakları

Kaynak	Ne verir	Eksiği
Turizm Gözlemevi rehberi [4]	4.607 konaklama kaydı: ad, şehir, tür, sınıf. İçinde 1.155 otel (98 beş yıldızlı, 216 dört yıldızlı, 289 üç yıldızlı, 33 lüks) ve 46 kulüp otel. 1.114 turistik restoran: ad, sınıf, il, adres.	E-posta, telefon, karar verici yok. Sayım bizim (18.11.2026).
data.gov.ma turizm listesi [20]	Ad, sınıf, adres, e-posta, telefon.	Kaynak dosya 2010 tarihli.
OMPIC Directinfo (ticaret sicili) [21]	Hukuki kayıt, ana sözleşme, mali tablolar.	Anahtar kelimeyle arama; sektör filtresi yok; ücretli hizmetler var.
Telecontact (sarı sayfalar) [13]	Kategoriye göre firma ve adres; ICE numarasıyla arama.	Kategori sayfasında telefon, e-posta yok.
Fuar katılımcıları [22] [23]	Marocotel'de 300'den fazla katılımcı; CREMAI'de 750'den fazla marka.	Fuar dönemine bağlı.

İngiltere ile fark. İngiltere'de Companies House şirket verisini canlı veriyor [24]; Gıda Standartları Kurumu restoran, otel ve kafeleri her gün güncellenen açık veri olarak yayımlıyor [25]. Fas'ta bunun karşılığını bulamadık: turizm rehberi iletişim vermiyor, iletişimli açık liste 2010 tarihli, sicil sektöre göre aranamıyor [4][20][21]. Bu yüzden her firmanın web sitesi, alan adı ve genel adresi tek tek doğrulanmalı.

4. Hukuk: B2B soğuk e-posta ve doğrudan pazarlama

Temel metin 09-08 sayılı kişisel verilerin korunması kanunu (Dahir 1-09-15, 18 Şubat 2009; Bulletin Officiel 5714, 5 Mart 2009) [5]. Kasım 2026 itibarıyla yerine geçmiş yeni bir kanun bulamadık (doğrulanamadı).

Tablo 4. Kurallar

Konu	Kural	Kaynak
Kapsam	Kişisel veri, belirli ya da belirlenebilir bir gerçek kişiye ait bilgidir (Md. 1). Tüzel kişi bu tanımın dışında.	[5]
Yasak	Önceden onay vermemiş gerçek kişinin iletişim bilgisiyle e-posta, faks ya da otomatik arama yoluyla doğrudan pazarlama yasak. Onay: özgür, belirli, bilgilendirilmiş. Her mesajda geçerli çıkış adresi, açık gönderen kimliği ve teklifle ilgili konu şart (Md. 10). Kişi ücretsiz itiraz edebilir (Md. 9).	[5]
İstisna	Adres bir satış ya da hizmet sırasında kişinin kendisinden alındıysa benzer ürünler için gönderilebilir; her e-postada ücretsiz çıkış şart (Md. 10).	[5][26]
CNDP uygulaması	Onay ve işlemeye başlamadan CNDP'ye bildirim. Kolay çıkış: telefon, e-posta ya da bağlantı. Dış hizmet alınabilir; sözleşme şart, hazır veri tabanının meşruiyeti kontrol edilmeli.	[26]
Yaptırım	3 ay–1 yıl hapis ve/veya 20.000–200.000 DH (Md. 59); tüzel kişide para cezası iki katı (Md. 64).	[5]
Yurt dışından gönderen	Kanun Fas'ta yerleşik sorumluya ve Fas'taki araçları kullanan yabancı sorumluya uygulanır; ikincisi Fas'ta temsilci bildirir (Md. 2). Veri aktarımı Md. 43-44'e bağlı.	[5]

Uygulamada

- Şirketlerin genel adreslerine (contact@, info@, achats@) kimliği açık ve çıkış bağlantılı Fransızca e-posta gönderilebilir; 10. madde gerçek kişinin iletişim bilgisini hedefliyor (bizim okumamız). Şahıs işletmesinde genel adres de kişiye ait sayılabilir.
- Ad-soyadlı adreslere (prenom.nom@) onaysız yazılmaz. Okuduğumuz metinlerde B2B istisnası yok; CNDP'nin B2B'ye özel kararı doğrulanamadı.
- Posta ile mektup 10. maddede sayılan araçlar arasında değil; itiraz hakkı (Md. 9) yine de her mektupta yazılmalı (bizim okumamız). Gönderimi Fas'taki bir ortak yaparsa CNDP'ye bildirim yapmalı [26].
- Bu bölüm hukuki görüş değildir; ilk gönderimden önce Fas'ta bir avukata teyit ettirilmeli.

5. Ticari koşullar

- **STA.** 7 Nisan 2004'te imzalandı, 1 Ocak 2006'da yürürlüğe girdi. Fas, Türk sanayi ürünlerinde vergiyi Protokol I dışındaki ürünlerde yürürlük tarihinde sıfırladı; Liste I ve II'deki vergiler 1 Ocak 2015'e kadar kaldırıldı; Liste III serbestleşme dışında [6]. Liste III'te yeni mutfak ekipmanı yok; mutfakla ilgili kalemleri kullanılmış ocak, buzdolabı ve elektrikli fırın [27].
- **2022 değişikliği.** Ekteki Türk menşeli ürünler 2 Mayıs 2022'den itibaren beş yıl MFN vergisinin %90'ını ödüyor [6]. Ortak Komite süre bitmeden üç ay önce toplanır ve karşılıklı mutabakatla süreyi beş yıl uzatabilir. Ek I'de mutfakla ilgili gördüğümüz kalemler ev tipi buzdolabı kodları (8418.10, 8418.21); 8419, 8422, 8418.50 ve 8418.69 yok (bizim okumamız) [7]. Süre Mayıs 2027'de doluyor; uzatma kararı izlenmeli.
- **Gündem.** Fas Haziran 2025'te STA'yı gözden geçirmek istedi [28]; aynı ay Ankara'daki komitede yeni bir ürün listesinden söz edilmedi [29].
- **Damping önlemi.** Türk menşeli elektrikli fırınlara 5 yıllık nihai vergi: bir üretici için %32,82, diğerleri için %62,07. Kapsam ev tipi, taşınabilir, ankastre olmayan, en çok 70 litrelik fırınlar; ticari fırınlar bu tanımda yok [30].
- **Menşe belgesi.** Fas gümrüğü 15 Ocak 2026'dan beri "REVISED RULES" ibaresi olmayan EUR.1'leri kabul ediyor; alıcı isterse ibare ihracatçının talebiyle yazılabiliyor [31].
- **Uygunluk.** Uygunluk doğrulama programı 1 Şubat 2020'de başladı; listedeki ürünler ihracat ülkesinde değerlendiriliyor [32]. Bu ürünler Fas'a uygunluk sertifikası (COC) ile girmeli; 7 Nisan 2022'den beri istisna yok [33]. 20.02.2026 tarihli "menşede kontrol" listesinde toplu kullanım için elektrikli fritöz, ocak ve fırın, ızgara, devrilir tava, bulaşık makinesi ve mutfak makinesi (NM 14.2.146-155), profesyonel gazlı pişirme cihazları (NM EN 203-1+A1) ve ticari soğutma mobilyaları var. Muafiyet eşiği elektrikli toplu kullanım cihazlarında 20 adet ya da 10.000 DH, gazlıda 10 adet ya da 10.000 DH [8]. Elektrikli üründe CMim işareti, uygunluk beyanı ve teknik dosya zorunlu; fiş C/E, 220 V, 50 Hz [32].
- **Dil.** Fransızca eğitimli kesimin dili; tanıtım ve teknik belgeler Fransızca ya da Arapça çeviri içermeli [12]. Tüketiciye yönelik ürünlerde işaret ve talimat Arapça [32].

6. Fuarlar, 2026–2027

Tablo 5. Otel ve restoran ekipmanı fuarları

Fuar	Tarih ve yer	Not
The Hotel Expo Morocco [34]	17–19 Kasım 2026, Foire Internationale de Casablanca	Africa Food Show Morocco ile birlikte; otel ekipmanı, mutfak ve banyo. Resmî sitede 2027 tarihi yok.
Marocotel [22][35]	1–5 Nisan 2026, ICEC Aïn Sebaâ, Kazablanka (önceki: 8–12 Mayıs 2024, El Jadida)	300'den fazla katılımcı, mutfak ekipmanı dahil. Sonraki tarihi bulamadık (iki yıllık düzen: 2028, tahmin).
CREMAI [36][23]	19–23 Eylül 2025, Marrakech (önceki: 17–21 Mayıs 2023, El Jadida)	750'den fazla marka. 2027 tarihi doğrulanamadı (iki yıllık düzen: 2027, tahmin).

7. Önerilen yaklaşım

Model: ülke paketi 300 doğrulanmış firma ve ayda 600 e-posta. E-postalar Fransızca, Fas'a özel bir alan adından gider; hatırlatma ve firmaya özel sayfa ile desteklenir. E-postanın kısıtlı olduğu yerde fuar ya da mektup kullanılır.

Tablo 6. 300 firmanın dağılımı (tahmin)

Katman	Firma	Liste kaynağı	İlk kanal
Bayi, ithalatçı, montaj firması	70	Telecontact (71 kayıt), fuar katılımcıları, Directinfo kontrolü	E-posta (genel adres), telefon
Otel ve otel grubu	140	Gözlemevi: 98 beş yıldızlı, 33 lüks, 216 dört yıldızlı, 46 kulüp	Mektup (F&B müdürü, şef); grup merkezine e-posta
Catering ve kurumsal mutfak	30	Büyük oyuncular, web siteleri, ihale portalı	Randevu talebi, fuar
Restoran grubu ve zincir	60	Gözlemevi: 38 üç çatal, 11 lüks, 285 iki çatal	Bayi üzerinden; mektup

1. **Önce bayi katmanı.** Fas'ta ekipman bayi ve servis ağıyla satılıyor [12]. İlk hedef 2–3 bayi ya da montaj firmasıyla görüşme; otellere giden yol çoğu zaman bunlardan geçer (tahmin).
2. **Listeyi resmî kayıttan kurun, iletişimi elle doğrulayın.** Her firma için rehberdeki ad, web sitesi, alan adının e-posta kabul ettiği (MX kaydı) ve genel adres; bayilerde Directinfo kontrolü.
3. **E-posta yalnız genel adreslere.** Her e-postada gönderen kimliği, adres ve tek tıkla çıkış. 600 e-posta: 300 firmaya bir ilk e-posta ve bir hatırlatma. Çıkış isteyen kalıcı olarak çıkarılır; ad-soyadlı adreslere onaysız yazılmaz [5][26].
4. **Oteller ve catering için mektup ve telefon.** F&B müdürüne ya da şefe Fransızca mektup: firmaya özel sayfaya QR kod, itiraz hakkı notu. İki büyük catering firmasına toplu e-posta değil randevu talebi. Catering'e Mayıs–Ağustos zirvesinden önce yazın; Ramazan'da restoranlara gönderim yapmayın [11].
5. **Firmaya özel sayfa (Fransızca).** Ürün ve referanslar; Fas'ta servis ve yedek parça planı; uygunluk (NM standartları, CMim, COC); EUR.1 ile sıfır gümrük vergisi (GTİP teyidinden sonra).
6. **Fuarı randevu için kullanın.** Fuardan önce genel adreslere randevu e-postası; fuarda kartını veren kişiden e-posta için açık izin alın.
7. **İlk sevkiyattan önce.** GTİP bazında vergi kontrolü (2022 Ek I, damping önlemi), onaylı kuruluşla COC süreci, CMim işareti, Fransızca kılavuz, yerel servis ortağı.

Dürüst değerlendirme. Fas'ta e-posta İngiltere'deki kadar geniş bir kanal değil. 300 firmanın yaklaşık yarısında (bayiler, montaj firmaları, grup merkezleri) e-posta doğru kanal; kalanında mektup, telefon ve fuar daha doğru (tahmin).

Doğrulanamayanlar

Sınıflandırılmış tesislerin güncel resmî toplamı (rehberdeki 4.607 kayıt ile HCP yatak tablosunu eşleştiremedik). CNDP'nin B2B e-postaya özel bir kararı ve 09-08'in yerine geçecek yeni kanunun durumu. 2022 Ek I'in sonradan değişip değişmediği; firmanızın kendi GTİP'leri ayrıca kontrol edilmeli. 2027 fuar tarihleri. Mutfak ekipmanı kamu ihalelerinin sayısı. .ma alan adı kayıt koşulları; bu yüzden alan adı uzantısını açık bırakıyoruz.

Kaynaklar

1. The North Africa Post, “Morocco welcomes record 19.8 million tourists in 2025 (Turizm Bakanlığı verisine dayanarak)”, 06.01.2026. northafricapost.com/93810-morocco-welcomes-record-19-8-million-tourists-in-2025.html
2. Observatoire du Tourisme, “Ana sayfa göstergeleri (Ocak–Ekim 2026) ve HCP Turizm Uydu Hesabı 2025 özeti”, sayfa güncellemesi 09.11.2026. observatoiredutourisme.ma/
3. Haut-Commissariat au Plan (HCP), “Le Maroc en chiffres 2025 (turizm tabloları: Turizm Bakanlığı / SMIT; milli hesaplar: HCP)”, Aralık 2025. hcp.ma/file/246113
4. Observatoire du Tourisme, “Entreprises touristiques: Hébergement touristique ve Restaurants touristiques listeleri (kayıt sayımı bizim)”, erişim 18.11.2026. observatoiredutourisme.ma/entreprises-touristiques/ observatoiredutourisme.ma/entreprises-touristiques/?typebdd=restaurant
5. Fas Adalet Bakanlığı (adala), “Loi n° 09-08 relative à la protection des personnes physiques à l'égard du traitement des données à caractère personnel (Dahir 1-09-15; BO 5714), konsolide metin”, 2009 (metin 2024). adala.justice.gov.ma/api/uploads/2024/04/30/Protection%20des%20personnes%20physiques-1714464099884.pdf
6. T.C. Ticaret Bakanlığı, “Yürürlükte bulunan serbest ticaret anlaşmaları: Fas”, erişim 18.11.2026. ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/serbest-ticaret-anlasmalari/yururlukte-bulunan-stalar/fas
7. Resmî Gazete, “Sayı 31819 (mükerrer), Karar 5521: Türkiye–Fas STA'yı Tadil Eden Anlaşma (Madde 6, Ek I, Ek II)”, 24.04.2022. resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220424-2.pdf
8. Ministère de l'Industrie et du Commerce (MCINET), “Liste des produits contrôlés à l'origine, mise à jour du 20/02/2026”, 20.02.2026. mcinet.gov.ma/sites/default/files/Produits%20contr%C3%B4l%C3%A9s%20%C3%A0%20l%27origine%20du%2020-02-2026.pdf
9. United Nations, UN Comtrade Database, “Fas ithalatı ortak ülkeye göre, HS 841981, 842219, 841850, 841869, 2022 ve 2025 (2022 için period=2022)”, erişim 18.11.2026. comtradeapi.un.org/public/v1/preview/C/A/HS?reporterCode=504&period=2025&cmdCode=841981,842219,841850,841869&flowCode=M&partnerCode=0,792,380
10. Haut-Commissariat au Plan (HCP), “Cartographie des Établissements Économiques (CEE) 2023/2024, rapport des résultats (Tablo 2.1, 8.1, 9.1)”, Mart 2025. hcp.ma/file/243501/
11. USDA Foreign Agricultural Service, “GAIN Report MO2023-0015, Morocco: Food Service - Hotel Restaurant Institutional”, 02.10.2023. apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Food%20Service%20-%20Hotel%20Restaurant%20Institutional_Rabat_Morocco_MO2023-0015

12. U.S. International Trade Administration, “Morocco Country Commercial Guide: Distribution and Sales Channels (31.07.2025) ve Selling Factors and Techniques (01.08.2025)”, 2025. trade.gov/country-commercial-guides/morocco-distribution-and-sales-channels trade.gov/country-commercial-guides/morocco-selling-factors-and-techniques
13. Telecontact, Les Pages Jaunes du Maroc, “Kategori: Cuisines professionnelles (fabrication, installation), 71 sonuç; ana sayfada ICE ile arama”, erişim 18.11.2026. telecontact.ma/maroc/cuisines-professionnelles-fabrication-installation.html telecontact.ma/
14. UN Tourism, “Affiliate Members: Association Régionale de l'Industrie Hôtelière Marrakech-Safi (ARIH-MS)”, erişim 18.11.2026. untourism.int/affiliate-member-organization/705576
15. Trésorerie Générale du Royaume, “Portail Marocain des Marchés Publics”, erişim 18.11.2026. marchespublics.gov.ma/
16. CRI Casablanca-Settat (casainvest.ma) sitesinde yayımlanan belge, “Feuille de route de Relance du Tourisme à horizon 2026, Synthèse”, 28.03.2023. casainvest.ma/sites/default/files/2025-02/Feuille%20de%20route%20tourisme.pdf
17. Hespress FR, “Hébergement touristique : lancement du programme Cap Hospitality”, Haziran 2024. fr.hespress.com/374774-374774.html
18. Maroc.ma, Fas Krallığı resmî portalı, “Hébergement touristique : 2.500 établissements sous visites mystères dès mai 2026”, 04.05.2026. maroc.ma/fr/actualites/hebergement-touristique-2500-etablissements-sous-visites-mysteres-des-mai-2026
19. FIFA, “Extraordinary Congress appoints hosts of 2030 and 2034 editions of FIFA World Cup”, 11.12.2024. inside.fifa.com/about-fifa/congress/media-releases/extraordinary-congress-appoints-hosts-of-2030-and-2034-editions-of-fifa-world-cup
20. Portail Open Data du Maroc (data.gov.ma), üretici Turizm Bakanlığı, “Liste des établissements d'hébergement touristique (kaynak dosya 2010; son değişiklik 13.12.2021)”, erişim 18.11.2026. data.gov.ma/data/fr/dataset/liste-des-etablissements-d-hebergement-touristique
21. OMPIC, “Directinfo: Informations légales et financières sur les entreprises au Maroc”, erişim 18.11.2026. directinfo.ma/
22. Consonews, “Casablanca accueille MAROCOTEL 2026, grand rendez-vous des professionnels de l'hôtellerie et de la restauration”, 2026. consonews.ma/news/casablanca-accueille-marocotel-2026-grand-rendez-vous-des-professionnels-de-lhotellerie-et-de-la-restauration
23. Morocco World News, “CREMAI trade show comes to Marrakech this September for 11th edition”, 11.09.2025. moroccoworldnews.com/2025/09/258831/cremai-trade-show-comes-to-marrakech-this-september-for-11th-edition/
24. Companies House (Birleşik Krallık), “Companies House API, geliştirici sayfası”, erişim 18.11.2026. developer.company-information.service.gov.uk/
25. Food Standards Agency (Birleşik Krallık), “Food hygiene rating open data”, erişim 18.11.2026. ratings.food.gov.uk/open-data
26. CNDP (Commission Nationale de contrôle de la protection des Données à caractère Personnel), “Prospection directe par SMS, emailing… vos obligations (bilgi notu)”, cndp.ma'da 2025 yüklemesi. cndp.ma/wp-content/uploads/2025/07/fiche_CNDP_Prospection_RT_fr.pdf cndp.ma erişilemediği için web.archive.org kopyasından okundu.
27. T.C. Ticaret Bakanlığı, “Türkiye–Fas STA İngilizce metni ve ekleri: Protocol I, List I–III”, 2004 (dosyalar 2005). ticaret.gov.tr/data/5bfbfae313b8762fa4955cb6/Fas-Tr-Morocco%20FTA%20(english).zip
28. Morocco World News, “Morocco to review free trade agreement with Türkiye as trade deficit soars (Reuters'e dayanarak)”, 19.06.2025. moroccoworldnews.com/2025/06/218436/morocco-to-review-free-trade-agreement-with-turkiye-as-trade-deficit-soars/
29. Hespress FR, “ALE Maroc-Turquie : une réunion entre les deux parties ouvre la voie à une approche win-win”, 23.06.2025. fr.hespress.com/430309-430309.html
30. Ministère de l'Industrie et du Commerce (MCINET), “Avis public DDC 12/2024 relatif aux résultats et la clôture de l'enquête antidumping sur les importations des fours électriques originaires de Türkiye”, 22.11.2024. mcinet.gov.ma/sites/default/files/documents/Avis-public-DDC-12-2024-Fours%20%C3%A9lectriques-T%C3%BCrkiye_0.pdf
31. T.C. Ticaret Bakanlığı, Uluslararası Anlaşmalar ve AB Genel Müdürlüğü, “Fas'a ihracatta EUR.1 dolaşım belgeleri ve REVISED RULES ibaresi (yazı; orgtr.org'da yayımlanan metin)”, 20.01.2026. orgtr.org/fas-eur-1-dolasim-belgeleri-revised-rules-ibaresi/
32. Bureau Veritas, “Verification of Conformity Programme, Kingdom of Morocco, veri sayfası Rev. 2.7”, 12/2024. cdn1-verigates.bureauveritas.com/sites/verigates/files/2024-12/MOROCCO%20%28Voc%29%20EN%20Datasheet%20Rev.2.7_0.pdf
33. Ministère de l'Industrie et du Commerce (MCINET), “Avis aux importateurs (uygunluk sertifikası, COC)”, 2022. mcinet.gov.ma/sites/default/files/documents/Avis%20aux%20importateurs%20FR%20PDF.pdf
34. MIE Events, “The Hotel Expo Morocco 2026, resmî site”, erişim 18.11.2026. africahotelexpo.com/
35. Maroc Diplomatique, “Début de la 18ème édition du Salon Marocotel”, 08.05.2024. maroc-diplomatique.net/debut-de-la-18eme-edition-du-salon-marocotel/
36. Hespress FR, “CREMAI 2023 : une 10e édition pour redynamiser le secteur de l'hôtellerie et de la restauration”, 27.04.2023. fr.hespress.com/311638-311638.html